

TOHTORIKOULUTUS – YHTEISTYÖLLÄ HUIPPUOSAAJIA

Tohtorikoulutuksen tavoite on antaa valmiudet toimia tutkimus- ja opetustehtävissä sekä vaativissa asiantuntijatehtävissä. Työelämän muuttuminen ja työllistymisen haasteet on tunnistettu ja tohtoriopintoihin on tuotu työelämätaitojen opintoja oman väitösaikanaan opintojen ohelle. Koulutus on entistä systemaattisempaa, ohjatumpaa ja kestoaltaan hallittua. Koska kyse on tutkijaksi kouluttamisesta, pääpainon tulee olla laadukkaassa väitöstutkimuksessa. Tutkijakoulutusta on syytä kehittää jatkumona, jossa otetaan huomioon koko tutkijana kasvamisen elinkaari, mahdollisesti maisterivaiheen tutkijalinjalaisista tohtoriopintojen kautta aina post doc -vaiheen tutkijaan.

Kehittämisen on kuitenkin oltava järkevää: oikeita asioita laadusta tinkimättä. Lahjakkaiden tutkijanalkujen tieteen paloa ei tule tukahduttaa, sillä liian tiukka ja muodolliseksi säädelty koulutus voi tappaa luovuuden. Toisaalta myös huippututkijoiksi tähtäävät tarvitsevat uraohjausta ja neuvoja. Tohtorikoulutettavia hyödyttää parhaiten joustava järjestelmä, jossa jokaisella on sopiva, yksilöllinen ja jatkouratoiveet huomioiva opintosuunnitelma.

Tohtorikoulutukseen tulee valita parhaat, jolloin avoimen, kansainvälisen ja hakuaikoja noudattavan mallin kautta päästään vertaamaan hakijoita. Ulkopuolinen arviointi tuottaa parhaan tuloksen. Haastattelu tuo lisätietoa valittavista.

Väitöstyön ohjaajalta odotetaan entistä aktiivisempaa roolia ohjattavansa opastamisessa ja tämän jatkouraa koskeissa keskusteluissa. Moni yliopisto kehittääkin ohjaajien koulutusta. Koulutettaville puolestaan voidaan tarjota mentorointiohjelmia tai ura- ja kehityskeskusteluja. Tavoite on seurata väitöskirjatutkimuksen edistymistä, pohtia nuoren tutkijan tulevaisuuden uratavoitteita ja antaa palautetta ohjaajalle. Tampereen yliopiston koordinoima Tohtos-hanke tuottaa sähköisiä oppimateriaaleja erilaisista työuria tukevista teemoista.

Yliopistolle tutkijakoulutus on laaja kokonaisuus. Se sisältää strategisia valintoja liittyen mm.

yliopiston temaattiseen profilaatioon tai monitieteisten ja tieteidenvälisen tohtorihjelmien toteuttamiseen. Hallinnollisesti tutkijakoulutus tarvitsee selkeää organisaatiota, tehokkaita prosesseja, toimivia tietojärjestelmiä ja riittäviä resursseja. Turun yliopisto on esimerkiksi lähtenyt kehittämään yhtenäistä UGIS-tietojärjestelmää, joka kattaa tohtorikoulutuksen opintohallinnollisen elinkaaren.

Yliopistot tekevät yhteistyötä tohtoriopintojen yleiskoulutuksessa, sitä mukaa kun valtakunnallista opetusmateriaalia saadaan enemmän tarjolle. Yrittäjyyden, viestintätaitojen ja pedagogiikan koulutus jne. voidaan hyvin toteuttaa yliopistojen välisenä yhteistyönä. Valtakunnallisesti on tuotettu yhdessä sähköinen etiikan kurssi ja avoimeen tieteeseen liittyvää opetusmateriaalia on valmis teilla. Monialaisessa yliopistossa eri tiedekunnat voivat tuottaa yleiskoulutusta kaikille tohtorikoulutettaville.

Tohtorikoulutuksen hallinnon ja kehittäjien yhteistyö on lisääntymässä. Viime vuonna järjestettiin ensimmäinen valtakunnallinen tohtorikoulutuspäivä, jossa keskusteltiin myös tieteenalakohtaisista kysymyksistä.

Entiset kansalliset verkostotutkijakoulut ovat elinvoimaisina näyttäneet mallia verkostomaisen toiminnan hyödyistä. Haasteen tohtorikoulutuksen syvempään kansalliseen verkostoyhteistyöhön luovat kuitenkin yliopistojen erilaiset tohtorikoulutuksen organisointitavat, sisäiset rahanjakomallit, prosessit ja sähköiset järjestelmät.

Tutkijakoulutuksen saaneet ovat valtava voimavara yhteiskunnalle ja sen kehittäminen vaatii paljon niin yliopistolta, ohjaajilta ja ylipäätään yhteistyöltä. Mikäli on riittävästi tahtoa, niin yhteinen sävel löytyy varmasti – tavoitteenahan pitää olla huippuosajien koulutus.

RIITTA MUSTONEN

Kirjoittaja on Turun yliopiston kehitysjohtaja.